

Europos slaugytojų asociacijų federacijos pavasario Generalinės Asamblėjos ataskaita

Aušra Volodkaitė

Lietuvos slaugos specialistų organizacija

2023 m. balandžio 13–14 d. Opatijoje (Kroatija) vyko Europos slaugytojų asociacijų federacijos (ESAF) pavasario Generalinė Asamblėja. Renginį organizavo Kroatijos slaugytojų asociacija, padedant ESAF biuro darbuotojams. Renginyje, pritarus Lietuvos slaugos specialistų organizacijos (LSSO) Direktorių Tarybai, dalyvavo LSSO prezidentė Aušra Volodkaitė.

Dalyvaudama diskusijose ir klausydama siūlytų pranešimų apie ESAF ir kolegų asociacijų veiklos sritis ir apimtį bei dalindama mūsų šalies patirtimis, pastebėjau, kad daugelyje ES šalių slaugytojai susiduria su panašiomis problemomis: slaugytojų trūkumu, nereglamentuotais darbo krūviais, darbo užmokesčio neatitikimu atliekamo darbo sudėtingumui, gydytojų profesijos dominavimu bei nuoseklaus valdžios institucijų dėmesio slaugos ir slaugytojų problemoms stygiui. Asamblėjoje aptarti galimi šių problemų sprendimo būdai: aktyvinti profesinių organizacijų veiklą, vienyti slaugytojus, dalyvauti derybose, naudotis tarptautinių organizacijų medžiaga, argumentais, politinėmis nuostatomis ir dokumentais dalyvaujant diskusijose savo šalyje sprendžiant slaugytojų problemas.

Renginyje diskutuota aktualiais slaugytojų bendruomenei klausimais. Vienas iš daugelio – slaugytojų kompetencijų išplėtimo galimybės ir su tuo susijusios problemos. Pristatome svarbiausius Asamblėjoje aptartų problemų akcentus.

ESAF veiklos sritys ir apžvalga

Viena iš ESAF veiklos sričių – **išplėstinės praktikos slauga**, aktuali daugeliui Europos šalių, kurios rengia arba ateityje planuoja rengti šiuos specialistus. ESAF sudėtyje yra patvirtinta darbo grupė (vadovas – Wendy Preston, JK), kuri atliko ESAF narių apklausą apie išplėstinės praktikos slaugą skirtingose šalyse, analizavo duomenis bei parengė tolesnės veiklos gaires. ESAF komitetuose numatyta toliau diskutuoti, kaip turėtų būti plėtojama išplėstinės praktikos slauga Europoje bei kokie veiksmai reikalingi šios srities pažangai.

Dar viena itin aktuali tema – **slaugos personalo skaičius įstaigose ir (arba) slaugytojų darbo krūviai** ir su tuo susijęs pacientų saugumas. Grupės lyderis – Aristides Chorates (Kipras). Po ankstesniais metais kilusių diskusijų buvo atlikta narių apklausa ir pristatyti rezultatai. Jie parodė, kad dauguma šalių neturi griežtai reglamentuotų slaugytojų darbo krūvių arba jie yra patvirtinti tik tam tikrose srityse.

Diskusijų metu buvo sutarta, kad labai svarbu reglamentuoti slaugytojų darbo krūvius, nes tai tiesiogiai susiję su pacientų saugumu. Tačiau kai kuriose šalyse trūksta didelio skaičiaus slaugytojų ir griežtas

reglamentavimas užkirstų kelią paslaugų teikimui ir sveikatos priežiūros įstaigų veiklai. Daugelis sutiko, kad būtinos bendros gairės, padėsiančios šalyse vykdyti lobistinę veiklą ir siekti adekvačių slaugytojų darbo sąlygų ir krūvių.

[...]

ESAF žmogiškųjų išteklių komitete aptartos temos:

1. Išplėstinės praktikos slauga.

Diskusijoje buvo aptariama, kad išplėstinės praktikos slaugytojai (IPS) yra rengiami ne visose ES šalyse, tačiau jų išplėstinis vaidmuo ypač svarbus sveikatos sistemoje ir naudingas pirmiausia pacientams.

Todėl svarbu išlaikyti jų išskirtines kompetencijas, kurios yra aukštesnės nei bendrosios praktikos slaugytojų. Svarbu įvertinti skirtumus, kokio lygio IPS autonomija yra įvairiose ES šalyse, kadangi išplėstinės praktikos slaugytojas gali būti savarankiškesnis. Rengiant tokį specialistą svarbu rasti balansą tarp klinikinių ir akademinų kompetencijų.

Tačiau nepaisant efektyvumo ir naudos, šalyse kyla nepasitenkinimas, baiminamasi, kad IPS pasitrauks iš klinikinės praktikos, jei darbuotojai daugiau orientuojami į vadybos, administravimo, akademinės veiklas. Į šiuos klausimus reikės atsakyti ir spręsti kuriant bendrą ateities IPS viziją Europoje. Todėl svarbu parengti bendras gaires, kuriomis vadovautųsi šalys, rengdamos IPS specialistus.

2. ESAF politikos pareiškimas dėl 2023 m. Europos įgūdžių metų.

Diskusijų metu buvo kalbama, kad, be tinkamų įgūdžių, slaugytojams reikia ir tinkamų darbo sąlygų užtikrinimo, kad šalys galėtų pritraukti daugiau darbuotojų į slaugos profesiją. Skaitmeniniai įgūdžiai yra svarbūs, bet negalima pamiršti ir kitų slaugytojų įgūdžių bei kompetencijų. Slaugytojams reikia daugiau žinių ir gebėjimų apie technologijų panaudojimo galimybes ir pritaikymą sveikatos priežiūros procesuose, o ne siauro dėmesio skaitmeniniams įgūdžiams tobulinti. Mokant slaugytojus, skaitmeninius įgūdžius reikia įtraukti į esamas mokymo programas, harmoningai derinti su mokomomis temomis ir pritaikymu praktikoje, t. y. technologijos turi būti skirtos slaugytojų tiesioginio darbo palengvinimui, bet ne papildomai naštai ir dokumentacijos pildymui.

3. Slaugytojų skaičiaus ir darbo krūvio reglamentavimo klausimai.

Buvo atlikta nacionalinių slaugytojų asociacijų apklausa apie šalyse esantį darbo krūvio reglamentavimą. Gauti duomenys rodo, kad šalyse situacija ir poreikiai yra labai įvairūs. Sveikatos sistemos ES skirtingos, todėl vieninga krūvių nustatymo sistema nebūtų įmanoma. Konstatuota, kad tyrimo tikslas buvo įvertinti situaciją šalyse ir pabrėžti pacientų saugumą, nes jį pirmiausia užtikrina pakankamas darbuotojų (slaugytojų) skaičius gydymo įstaigose.

Daugybė mokslo tyrimų rodo, kad esant pakankamam sveikatos darbuotojų skaičiui įstaigose, nutinka mažiau klaidų, susiduriama su mažiau problemų, paciento rezultatai geresni: mažiau komplikacijų, trumpėja hospitalizacija, išsaugoma daugiau pacientų gyvybių. Taip pat tyrimai rodo, kad investavimas į didesnę darbuotojų skaičių įstaigose yra naudingas ekonomiškai ir atsiperkantis, užtikrinantis sveikatos sistemos paslaugų kokybę.

Tačiau krūvių reglamentavimo įgyvendinimas išlieka iššūkiu, nes ES šalys yra labai skirtingos, daugelyje susiduriama su įvairaus masto slaugytojų trūkumu, todėl neįmanoma griežtai reglamentuoti darbo krūvių, nes nepakaks darbuotojų, būtų uždaromos įstaigos, nukentėtų paslaugų teikimas. Tačiau diskusijų dalyviai pripažino, kad turi būti užtikrintas saugus personalo skaičius, kuris būtų siejamas su finansavimo galimybėmis ir pačių darbuotojų apsauga nuo pervargimo ir perdegimo.

Taip pat svarbu užtikrinti tinkamą kvalifikuotų slaugytojų skaičių ir užkirsti kelią jų keitimui nekvalifikuotais darbuotojais.

Kalbant apie krūvius, niekada nereikia kalbėti apie minimalius reikalavimus personalo skaičiui, bet apie saugų personalo skaičių ir pagalbą slaugytojams išvengti pervargimo.

Todėl, jei negalima taikyti griežto krūvio reglamentavimo, galima aprašyti principus, kaip nustatyti personalo skaičių įstaigose, parengti ESAF rekomendacijas, kuriomis šalys galėtų vadovautis lobistinei veiklai, siekiant

formuoti saugaus personalo politiką, patvirtinti saugius darbo krūvius ir pagrįsti jų naudą, planuojant darbuotojų skaičių įstaigose, siekiant pacientų ir darbuotojų saugumo. Tai darbas ateičiai.

[...]

Antrąją Generalinės Asamblėjos dieną Profesinių reikalų komiteto, Žmogiškųjų išteklių bei Viešosios politikos komiteto lyderiai pristatė diskusijų apibendrinimus.

Profesinių reikalų komitetas pristatė savo diskusijų rezultatus apie išplėstinės praktikos slaugytojo (IPS) rengimo bei profesinės veiklos panašumus ir skirtumus ES šalyse ir kultūrinius pokyčius. Taip pat akcentavo, kad svarbu pakeisti gydytojų nuostatas, pabrėžiant, kad IPS yra ne konkurentai gydytojams, o svarbūs darbuotojai, teikiantys sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, galintys, pvz., išrašyti vaistus ir atlikti kitas išplėstines funkcijas.

Aptartas ESAF politikos pareiškimas dėl Europos Pasaulio sveikatos strategijos. Pasauliniai tvarumo tikslai negali būti pasiekti be slaugytojų. Svarbus ir studentų vaidmuo kuriant profesijos ateitį, siekiant, kad studijos būtų aukščiausios kokybės ir atitiktų darbuotojų ir pacientų lūkesčius. Aptarta mentorystės svarba bei Covid-19 pandemijos įtaka slaugytojų skaičiaus mažėjimui.

Pagrindiniai ESAF Viešosios politikos komiteto aptarti klausimai:

Komiteto nariai aptarė pagrindines IPS kompetencijas, skirtumus tarp šalių, išsilavinimo reikalavimus, numatė, kad IPS kvalifikacijai įgyti reikalingas magistro laipsnis su atitinkama darbo vieta slaugos profesijoje, o ne kitose srityse. Taip pat aptartas mokymosi finansavimas ir lūkestis, kad, siekiant progreso šalyse, vyriausybės turi remti IPS rengimą.

Komiteto nariai pagyrė ir palaikė būsimą IPS darbo grupės darbą, akcentavo, kad IPS būtinai reikalingi ne tik pirminės sveikatos priežiūros sektoriuje, bet ir antrinės sveikatos priežiūros srityje, dirbant su sudėtingesniais pacientais, – tai ypač buvo reikalinga pandemijos laikotarpiu. Svarbus ir studentų indėlis, nors kartais jauni slaugytojai būna nelinkę siekti išplėstinių kompetencijų ir siekti IPS išsilavinimo, jei tai neduoda naudos: geresnės karjeros ir tinkamo atlyginimo. Taip pat jaunimui svarbu darbo ir poilsio balansas.

ESAF politikos pareiškimas dėl Europos sveikatos duomenų erdvės (EHDS)

Komiteto nariai akcentavo, kad egzistuoja sveikatos priežiūros sistemos skirtumai tarp šalių, galimi įvairūs duomenų interpretavimo skirtumai, svarbu jautrių duomenų apsauga ir etiniai sumetimai, potencialios antrinio duomenų panaudojimo problemos, būtinybė laikytis atsargaus požiūrio į dalijimąsi duomenimis, nes itin svarbu apsaugoti pacientus.

Viešosios politikos komiteto nariai mano, kad ESAF politikos pareiškimas dėl Europos sveikatos duomenų erdvės yra naudinga politinė priemonė, užtikrinanti slaugytojų dalyvavimą projektų kūrime. Minėtame pareiškime įtraukti keturi punktai – slaugos organizacijų dalyvavimas, teisės aktai, etiniai kriterijai ir ištekliai.

[...]